MEMORIA

Богдан, Світлана. «На світлий спомин незникомого (пам'яті професора Єжи Бартмінського)». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 15, 2021, с. 135–42.
Bohdan, Svitlana. "In Light Memory of the Ever-living (in Memory of Professor Jerzy Bartminskyi)". *Linguostylistic Studies*, iss. 15, 2021, pp. 135–42.

УДК 81(438)(092)
https://doi.org/10.29038/2413-0923-2022-16-135-142

НА СВІТЛИЙ СПОМИН НЕЗНИКОМОГО (пам'яті професора Єжи БАРТМІНСЬКОГО)

Світлана Богдан
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

У статті розглянуто найважливіші сфери професійної наукової самореалізації одного з найвідоміших мовознавців кінця XX–початку XXI ст. Єжи Бартмінського – етнолінгвіста, фольклориста, діалектолога, славіста, праці якого визначили актуальні напрями наукових досліджень у вивченні мовних стереотипів і народних символів, що становлять основу мовної картини світу кожного етносу; проаналізовано також його роль у створенні лексикографічних праць нового типу й започаткуванні різних видавничих проєктів, зокрема щорічника «Етнолінгвістика» й збірника «Мова і культура».

Ключові слова: професійна самореалізація, етнолінгвістика, мова, культура, стереотип.

IN LIGHT MEMORY OF THE EVER-LIVING (IN MEMORY OF PROFESSOR JERZY BARTMINSKYI)

Svitlana Bohdan
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

The article highlights the main areas of scientific self-realization of Professor Bartminskyi, whose scientific output includes 676 items, including 12 monographs and dictionaries, a significant part of which is devoted to studying stereotypes and folk symbols. The scholar considers them as the integral elements of the linguistic picture of the world of every ethnic group.

In addition to ethnolinguistics, the main and permanent vector of the scientist's research interests, the research scope also included folkloristics, dialectology, stylistics, Slavic studies, cognitive linguistics, and axiology.

The Dictionary of Stereotypes and Folk Symbols (Słownik stereotypów i symboliw ludowych) is one of the Jerzy Bartminskyi's most famous works.

The professor contributed greatly to the activities of the scientific and educational institutions of Poland, primarily owing to the creation of the Ethno-linguistic Center in Lublin, the organization and holding of numerous thematic seminars and conferences, the creation of

© Богдан С., Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021.
Це стаття відкритого доступу на умовах CC BY-NC 4.0

an ethno-linguistic archive, supervising 300 master's and 17 doctoral research studies, the initiation and long-term editorship of the popular in the scientific world annual Etnolingwistyka. ProblemyJęzyka i Kultury (vol.1–30, 1988–2018) and a collection of scientific papers Language and Culture ("Język a kultura").

An important aspect of his professional self-realization (especially estimable for Ukrainian philologists) was the opening of the Ukrainian Studies department at the Maria Curie-Skłodowska University of Lublin and at the Ivan Paul II Catholic University in Lublin, as well as constant cooperation with scientific linguistic societies in Ukraine, his direct participation in establishing the ethno-linguistic centers in Lviv and Zhytomyr, and active support of their activity.

As the head of the Ethno-Linguistic Commission at the International Committee of Slavists, Professor Bartminskyi coordinated the work of ethno-linguistic centers throughout the Slavic world, determining priority areas of research and developing their methodology.

Folkloristics was an important aspect of his scientific activities. A significant part of Jerzy Bartminskyi's works is devoted to the issues of the oral poetic texts' language and stylistics, mostly carols. These texts were not only the object of his study, but the professor himself collected, recorded, and compiled anthologies of Polish carols.

The article also focuses on the personality qualities of the undoubtedly most outstanding linguist of the late 20th and early 21st centuries. The author argues that Jerzy Bartminskyi's scientific works will serve as a reliable theoretical research framework for all future generations of linguists, primarily ethnolinguists.

Key words: professional self-realization, ethnolinguistics, language, culture, stereotype.

Небесний ирій 7 лютого 2022 року покликав із собою і завершив земну дорогу неповторного вченого, понад усе залюбленого в дослідницьку й викладацьку роботу, в пошук і створення нових наукових напрямів вивчення найзагадковішого й невичерпного об'єкта пізнання – СЛОВА, натхненника й організатора унікальних видань і українознавчих освітніх програм у Польщі, багатолітнього члена редакційної колегії нашого наукового журналу «Лінгвостилістичні студії», – професора Єжи Бармінського.

Кожна з названих професійних самореалізацій, поза сумнівом, одного з найвідоміших і найвагоміших мовознавців слов'янського світу кінця ХХ–початку ХХІ ст. (а зактуалізовано лише основні), уже сама собою заслуговує великого пошанівку й вдячної згадки.

Без щонайменшого перебільшення можна стверджувати, що жодне поважне сучасне дослідження з етнолінгвістики (передусім монографічне), яка, за переконанням Єжи Бартмінського, синонімічна з антропологічною лінгвістикою (бо «етнолінгвістика прагне до того, аби, виходячи від мови, дійти до людини, до її способу розуміння світу» (переклад мій. – С. Б.) (Bartmiński, "Czym")), не можливе без покликань на його праці. А розроблені ним засадничі методологічні передумови вивчення й опису мовних стереотипів і народних символів (зокрема, "Słownik stereotypów i symboli ludowych") (*Słownik stereotypów*; Бартмінський, «Статистичні») завжди слугуватимуть надійним підґрунтям усіх наступних лексикографічних праць такого типу й щоразу повертатимуть мовознавців до розроблених ним і чітко систематизованих алгоритмів аналізу ретельно дібраного фактичного матеріалу.

На думку Єжи Бартмінського, *стереотип* як один із основних елементів мовної картини світу кожного етносу, яка належить до ключових понять в етнолінгвістиці, – це «уявлення про предмет, яке сформувалося в певних суспільних рамках досвіду та яке визначає, чим предмет є, як він виглядає, як діє, як його розглядає людина і т. п., а водночас, уявлення, закріплене в мові, доступне через мову і приналежне до колективних знань про світ» (переклад мій. – С. Б.) (*Słownik stereotypów* 1: 9). А отже, саме він слугує одним із найважливіших способів пізнання мовного світу народу загалом і окремої мовної особистості. Власне цим, очевидно, й була мотивована його постійна увага до вивчення мовної реалізації найвагоміших стереотипів (Bartmiński, "Stereotyp"; Bartmiński, *Stereotypy*).

Важливим напрямом етнолінгвістичних досліджень, здійснюваних під керівництвом Єжи Бартмінського в Любліні, були також аксіологічні студії (варто згадати хоча б зініційований ним "Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów" (*Leksykon*)). Саме йому належить також розвиток антропологічної концепції стилю й тексту (Айдачич 5) (цим проблемам присвячена була, зокрема, його габілітаційна праця "O derywacji stylistycznej. Gwara ludowa w funkcji języka artystycznego" (1978) (Bartmiński, *O derywacji*)).

Водночас зауважимо: коло наукових інтересів професора Бартмінського не обмежувалося етнолінгвістикою. До його постійних наукових зацікавлень належали також діалектологія, фольклористика, славістика, стилістика, лінгводидактика, когнітивна лінгвістика, текстологія і лінгвістична аксіологія. Однак в усіх дослідженнях центральним (і спільним!) було цілісне сприйняття мови й культури. Суттєвою ознакою наукових студій Єжи Бартмінського можна вважати також синтез різних філологічних царин, як-от діалектології та фольклористики (Bartmiński, *O języku*; Bartmiński, *Folklor*).

Безперечного пошанування заслуговує також його багатолітня праця як засновника й головного редактора знаного та поцінованого в науковому світі міжнародного щорічника "Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury" (*Etnolingwistyka*) і збірників наукових праць на основі матеріалів тематичних наукових конференцій "Język a kultura" (*Język*)).

Не можна не згадати і його невтомне подвижництво в збереженні фольклорних текстів, зокрема, польських колядок: безпосередня участь у їх збиранні й записах, в упорядкуванні, підготовці цих текстів до друку (див.: антології колядок – "Polskie kolędy ludowe" (2002) (*Polskie kolędy*) і "Kolędy polskie" (1991) (співавтор – Р. Сулима) (*Kolędy*)), дослідження їх текстової організації (Bartmiński, "Szczodry"; Bartmiński "W świecie"; Bartmiński "Ludowe"; Bartmiński, і Łesiów), а ще – особисте сприяння щодо їх відродження в сучасному польському соціумі.

До слова мовлячи, «Єжи Бартмінський часто співав, він любив народну музику, пісні, особливо архаїчні давні колядки. Його близькі

колеги, друзі також розповідали, що він неодноразово під час фольклорних експедицій співав разом з інформаторами» (Кріль).

Як зазначає Д. Айдачич, «Найбільшу упорядницьку роботу Бартмінський вклав у багатотомне видання люблінських народних пісень, яке з'явиться протягом 2011 року. У всіх згаданих публікаціях майстерність упорядника знаходить своє відображення в досконалій концепції, турботі про деталі, приведенні варіантів, допоміжному матеріалові і коментарях. Значним внеском у галузь фольклористики є впорядкування наукового збірника "Folklor – sacrum – religia" (1995)» (Айдачич 5).

Варто закцентувати ще кілька посутніх іпостасей його наукової самореалізації – організація й проведення тематичних семінарів (які колеги називали «святом науки» (Наталія Костяк) (Кріль)) і конференцій, керівництво написанням численних магістерських праць (майже 300) і докторських дисертацій (17), створення «Етнолінгвістичного архіву» в Любліні.

Крім очевидних великих здобутків перед польськими науковими й освітніми інституціями, особливої згадки й поцінування заслуговує, як на мене, і роль професора Бармінського у створенні української філології в Університеті Марії Кюрі-Склодовської в Любліні та в Люблінському католицькому університеті Івана Павла II і постійна співпраця впродовж усього життя з мовознавчими осередками в Україні.

Наукова спільнота неодноразово відзначала також результативну роботу вченого як засновника Люблінської етнолінгвістічної школи (Айдачич; Дядищева-Росовецька; Непоп-Айдачич), очільника Етнолінгвістичної комісії при Міжнародному комітеті славістів, завдяки чому координувалися, розвивалися й активізувалися такі мовознавчі студії і в Україні, про що стверджують, зокрема, й тематичні етнолінгвістичні конференції початку XXI ст. в Житомирі та Львові за участі провідних етнолінгвістів із різних слов'янських центрів і започаткування наукової школи-семінару «Актуальні проблеми етнолінгвістики» (2005–2010) (керівник – В. Л. Конобродська), періодичного збірника наукових праць «Етнолінгвістичні студії» і створення першого в Україні Центру етнолінгвістичних досліджень у структурі Інституту філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Завдяки цій постійній співпраці філологічне товариство в Україні мало не раз неймовірну інтелектуальну втіху слухати, насолоджуватися глибинним вібруванням ословленої думки, усного мововсесвіту надзвичайно переконливого й красномовного ідіолекту Єжи Бартмінського.

А ще – в найсокровенніших комірках пам'яті (сподіваюсь, не тільки моєї особистісної) назавжди – щире й зворушливе, невимушене «кулуарне» конференційне спілкування з професором, його схвальні оцінки й позитивні емоції щодо виступів колег (оте таке бажане, хоч і все ще, на жаль, нечастотне в науковому світі вміння (дар?) радіти чужому

мінівідкриттю й успіхові не менше, ніж власному, властиво – від його повсякчасного розуміння вагомості єдності наукової спільноти у вивченні найпосутніших проблем, потреби згуртованості спільних дослідницьких зусиль незалежно від національних і державних меж), дружні поради щодо реалізації творчих задумів і проєктів. І навіть якісь спонтанні особисті рефлексії – щодо правомірності й бажаності мовознавчих династій у науковому світі та міркування-роздуми про ймовірні труднощі для тих, хто протоптує стежку у філологічній царині першим, але полегшуючи шлях тим у родині, хто йтиме наступним. І понад усе – його неустанні міркування-твердження про мову як елемент культури кожного народу і визначальну роль СЛОВА у творенні і культури, і самого народу. І кожної особистості.

У час величезних глобалізаційних змін і зрушень сьогодення ці думки професора Бартмінського набувають особливих регістрів, ваги й значущості. Як слушно зауважує Д. Айдачич, «Посилення домінування світових мов, супроводжуване зменшенням значення національних дисциплін, частково відтісняє гумбольтівський принцип культури й освіти, зрештою, академічна філологія у світі, де все вимірюється рентабельністю, зовсім згодом буде змушена захищати виправданість власного існування. У ситуації знецінювання гуманістичних дисциплін, Єжи Бартмінський вказує на шлях до захисту лінгвістики і на її можливий внесок в аналіз суспільних процесів, громадської думки, динамічних процесів комунікації між народами, спілкування, де важливу роль грають стереотипи та їхні профілі, на її внесок у розуміння суспільних процесів з точки зору мови. Тому діяльність Бартмінського та його пошуки аргументів на захист лінгвістики заслуговує особливої уваги, тим паче, що поле інтеграції, до якого він прагне, і європейське, і слов'янське» (11).

Увесь науковий огром мовознавчих пошуків професора Бартмінського, актуалізований у сотнях наукових праць – статей, монографій, словників (зауважмо: бібліографія праць ученого налічує 676 позицій (!) (понад 650 наукових статей і 12 монографій (*Bibliografia adnotowana*)), слугуватиме, на моє беззаперечне переконання, повсякчасним цілющим і пошукоспонукальним джерелом для всіх прийдешніх поколінь дослідників, невтоленних і спраглих натхненним пізнанням таїни словожиття рідного народу.

Список використаної літератури

Айдачич, Деян. «Про польського мовознавця Єжи Бартмінського». *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур: Пам'яті академіка Леоніда Булаховського,* вип. 16, 2011, с. 3–12.

Бартмінський, Єжи. «Статистичні методи в дослідженні мовних стереотипів». *Дані текстових корпусів у лінгвістичних дослідженнях*, за ред. О. П. Левченко. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015, с. 75–87.

Дядищева-Росовецька, Юлія. «Етнолінгвістика в інтерпретації Є. Бартмінського». *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*, вип. 15, 2008, с. 65-72.

Кріль, Мар'яна. *Професор Єжи Бартмінський. In memoriam.* URL: https://www.polskieradio.pl.

Непоп-Айдачич, Лідія. *Етнолінгвістична школа Єжи Бартмінського*. URL: https://www.rastko.rs/rastko/delo/11710.

Bartmiński, Jerzy. "Czym zajmuje się etnolingwistyka?". *Akcen,* № 4, 1986, s. 16–22.

Bartmiński, Jerzy, i Łesiów Michał. "Kolędy na pograniczu polsko-ukraińskim". *Chrześcijański wschód a kultura polska*, red. Ryszard Łużny, Lublin,1989, s. 229–251.

Bartmiński, Jerzy. *Folklor – język – poetyka*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1990.

Bartmiński, Jerzy. "Ludowe parateksty w kulturze pogranicza polsko-ukraińskiego". *Spotkania polsko-ukraińskie. Język – Kultura – Literatura*, red. Halina Pelcowa, Chełm, 2006, s. 13–40.

Bartmiński, Jerzy. *O derywacji stylistycznej. Gwara ludowa w funkcji języka artystycznego*. Rozprawa habilitacyjna. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Humanistyczny 1977.

Bartmiński, Jerzy. *O języku folkloru*. Wrocław: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk 1973.

Bartmiński, Jerzy. "Stereotyp jako przedmiot lingwistyki (cz. 1)". *Z problemów frazeologii polskiej I słowiańskiej III,* red. Mieczysław Basaj, Danuta Rytel, Wrocław, 1985, s. 25–53.

Bartmiński, Jerzy. *Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2007.

Bartmiński, Jerzy. "Szczodry wieczór – szczedryj weczir. Kolędy krasiczyńskie jako zjawisko kultury pogranicza polsko-ukraińskiego". *Polska – Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa, t. 1. Studia z dziejów chrześcijaństwa na pograniczu etnicznym* / red. Stanisław Stępień. Przemyśl, 1990, s. 271–284.

Bartmiński, Jerzy. "W świecie polskich kolęd ludowych"*. Polskie kolędy ludowe. Antologia*, zebrał, wstępem, komentarzami i przypisami opatrzył Jerzy Bartmiński, Kraków, 2002, s. 17–61.

Bibliografia adnotowana dorobku naukowego profesora Jerzego Bartmińskiego (do roku 2020), redakcja Monika Łaszkiewicz, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, Marta Nowosad-Bakalarczyk. Lublin, 2020.

Ethnolinguistics. Problems of Language and Culture. URL: https://journals.umcs.pl/et

Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów, red. nacz. Jerzego Bartmiński, t. 1. DOM, red. Jerzy Bartmiński, Iwona Bielińska-Gardziel, Beata Żywicka, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2015; t. 2. EUROPA, red. Wojciech Chlebda, Lublin–Opole: Wydawnictwo UMCS 2018; t. 3. PRACA, red. Jerzy Bartmiński, Małgorzata Brzozowska, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2016; t. 4. WOLNOŚĆ, [współred. Maciej Abramowicz], Lublin–Warszawa: Wydawnictwo UMCS 2019; t. 5. HONOR, red. Petar Sotirov, Dejan Ajdačić, Lublin, 2017.

Język a kultura. URL: https://wuwr.pl/jk/.

Kolędy polskie, wybór i oprac. Jerzy Bartmiński, Roch Sulima, wstęp Roch Sulima, posłowie Jerzy Bartmiński. Warszawa, 1991.

Polskie kolędy ludowe. Antologia, zebrał, wstępem, komentarzami i przypisami opatrzył Jerzy Bartmiński. Kraków, 2002.

Słownik stereotypów i symboli ludowych, red. Jerzy Bartmiński, zast. red. Stanisława Niebrzegowska [od cz. 3. Niebrzegowska-Bartmińska], t. I: Kosmos, cz. 1: Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie, 1996; cz. 2: Ziemia, woda, podziemie, 1999; cz. 3: Meteorologia, 2012; cz. 4: Świat, światło, metale, 2012; t. II: Rośliny, cz. 1: Zboża, 2017; cz. 2: Warzywa, przyprawy, rośliny przemysłowe, 2018; cz. 3: Kwiaty, 2019; cz. 4: Zioła, 2019, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

References

Ajdačić, Dejan. “Pro polskoho movoznavtsia Yezhy Bartminskoho”. *Komparatyvni doslidzhennia slovianskykh mov i literatur: Pamiati akademika Leonida Bulakhovskoho*, iss. 16, 2011, pp. 3–12.

Bartmiński, Jerzy. “Statystychni metody v doslidzhenni movnykh stereotypiv”. *Dani tekstovykh korpusiv u linhvistychnykh doslidzhenniakh*, za red. O. P. Levchenko. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniky, 2015, s. 75–87.

Diadyshcheva-Rosovetska, Yuliia. “Etnolinhvistyka v interpretatsii Ye. Bartminskoho”. *Actual issues of Ukrainian linguistics: theory and practice*, iss. 15, 2008, pp. 65-72.

Kril, Mariana. *Profesor Jerzy Bartmiński. In memoriam*. www.polskieradio.pl.

Nepop-Aidachych, Lidia. *Etnolinhvistychna shkola Jerzy Bartmińskogo*. www.rastko.rs/rastko/delo/11710.

Bartmiński, Jerzy. “Czym zajmuje się etnolingwistyka?”. *Akcen,* № 4, 1986, s. 16–22.

Bartmiński, Jerzy, i Łesiów Michał. “Kolędy na pograniczu polsko-ukraińskim”. *Chrześcijański wschód a kultura polska*, red. Ryszard Łużny, Lublin,1989, s. 229–251.

Bartmiński, Jerzy. *Folklor – język – poetyka*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1990.

Bartmiński, Jerzy. “Ludowe parateksty w kulturze pogranicza polsko-ukraińskiego”. *Spotkania polsko-ukraińskie. Język – Kultura – Literatura*, red. Halina Pelcowa, Chełm, 2006, s. 13–40.

Bartmiński, Jerzy. *O derywacji stylistycznej. Gwara ludowa w funkcji języka artystycznego*. Rozprawa habilitacyjna. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Wydział Humanistyczny 1977.

Bartmiński, Jerzy. *O języku folkloru*. Wrocław: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, 1973.

Bartmiński, Jerzy. “Stereotyp jako przedmiot lingwistyki (cz. 1)”. *Z problemów frazeologii polskiej I słowiańskiej III,* red. Mieczysław Basaj, Danuta Rytel, Wrocław, 1985, s. 25–53.

Bartmiński, Jerzy. *Stereotypy mieszkają w języku. Studia etnolingwistyczne*. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2007.

Bartmiński, Jerzy. “Szczodry wieczór – szczedryj weczir. Kolędy krasiczyńskie jako zjawisko kultury pogranicza polsko-ukraińskiego”. *Polska – Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa, t. 1. Studia z dziejów chrześcijaństwa na pograniczu etnicznym* / red. Stanisław Stępień. Przemyśl, 1990, s. 271–284.

Bartmiński, Jerzy. “W świecie polskich kolęd ludowych”*. Polskie kolędy ludowe. Antologia*, zebrał, wstępem, komentarzami i przypisami opatrzył Jerzy Bartmiński, Kraków, 2002, s. 17–61.

Bibliografia adnotowana dorobku naukowego profesora Jerzego Bartmińskiego (do roku 2020), redakcja Monika Łaszkiewicz, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, Marta Nowosad-Bakalarczyk. Lublin, 2020.

Ethnolinguistics. Problems of Language and Culture. journals.umcs.pl/et

Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów, red. nacz. Jerzego Bartmiński, t. 1. DOM, red. Jerzy Bartmiński, Iwona Bielińska-Gardziel, Beata Żywicka, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2015; t. 2. EUROPA, red. Wojciech Chlebda, Lublin–Opole: Wydawnictwo UMCS 2018; t. 3. PRACA, red. Jerzy Bartmiński, Małgorzata Brzozowska, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, Lublin: Wydawnictwo UMCS 2016; t. 4. WOLNOŚĆ, [współred. Maciej Abramowicz], Lublin–Warszawa: Wydawnictwo UMCS 2019; t. 5. HONOR, red. Petar Sotirov, Dejan Ajdačić, Lublin, 2017.

Język a kultura. wuwr.pl/jk/.

Kolędy polskie, wybór i oprac. Jerzy Bartmiński, Roch Sulima, wstęp Roch Sulima, posłowie Jerzy Bartmiński. Warszawa, 1991.

Polskie kolędy ludowe. Antologia, zebrał, wstępem, komentarzami i przypisami opatrzył Jerzy Bartmiński. Kraków, 2002.

Słownik stereotypów i symboli ludowych, red. Jerzy Bartmiński, zast. red. Stanisława Niebrzegowska [od cz. 3. Niebrzegowska-Bartmińska], t. I: Kosmos, cz. 1: Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie, 1996; cz. 2: Ziemia, woda, podziemie, 1999; cz. 3: Meteorologia, 2012; cz. 4: Świat, światło, metale, 2012; t. II: Rośliny, cz. 1: Zboża, 2017; cz. 2: Warzywa, przyprawy, rośliny przemysłowe, 2018; cz. 3: Kwiaty, 2019; cz. 4: Zioła, 2019, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

Стаття надійшла до редколегії 08.06.2022